

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep.,
0030 Oslo.

Postmottak@kud.dep.no

Deres Ref.: 13/1010

Oslo 28.06.13

Høring av NOU 2014:4 Kulturutredningen 2014

Unge Kunstneres Samfund (UKS) takker for muligheten til å komme med høringsuttalelse til NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014.

UKS vil i denne høringsuttalelsen komme med to kommentarer til Kulturutredningen 2014. Vi vil også på ny fremme UKS' forslag om etablering av et assistentstipend, foreslå å utarbeide en pensjonsordning for kunstnere og komme med en generell oppfordring til tiltak som bør videreutvikles og styrkes.

Kommentarer til Kulturutredningen 2014

Kapitel 13.5 – Kvalitet og kunnskap

Kunstfaglig kvalitet og aktivitet må være grunnlaget for tildeling av statlige arbeidsstipender. For at vurderingen av *kunstfaglig kvalitet* skal sikres er det viktig at man styrker og viderefører fagfellellevurderingen av søknader. Kriterier for hva som definerer *kunstfaglig kvalitet* utvikles og endres i takt med kunsten og samtiden. Et sterkt og profesjonelt billedkunstfelt, med høyt utdannede, aktive og erfarne billedkunstnere, er derfor best rustet til å gjenkjenne kunstfaglig kvalitet.

UKS støtter utvalgets forslag om å beholde dagens metode for oppnevning av stipendkomité. Slik ordningen fungerer i dag, nominerer 20 kunstnerorganisasjoner fra hele landet kunstnere til å sitte i ny stipendkomité annethvert år. En demokratisk valgt nominasjonsjury fremmer så forslag om stipendkomiteens sammensetning, som deretter blir stemt over av alle Norske Billedkunstneres (NBKs) medlemmer. Ikke bare er det viktig at stipendkomiteens medlemmer består av aktive og profesjonelle kunstnere, men det er også viktig at alle aktive kunstnere har mulighet til å stemme over komiteens sammensetning. Med fagfellellevurderingen følger strenge regler for stipendkomiteens utnevning, habilitet, selvstendighet og ikke minst, kontroll av tildelinger. Slik UKS ser det har denne modellen mange sikkerhetsventiler som med tett intervall utskiftes – som kunstnerorganisasjonenes styrer, nominasjonsjuryen og uravstemningen i NBK. UKS mener denne modellen er dynamisk, demokratisk og profesjonell, og at den sikrer stipendkomiteens relevans i forhold til sin samtid. Det er viktig at tildelingen av Statens Arbeidsstipend er basert på kvalitet og profesjonalitet, og at et bredt og variert spekter av kunstsyn blir representert – noe UKS mener blir ivaretatt med dagens ordning.

Kapitel 13.4 – Bærekraftig kunstnerpolitikk

UKS stiller seg kritisk til at utvalget omtaler tilskudd til billedkunstnere for å være myndighetenes måte å "lønne alle de som ønsker å ha kunst som levevei". Kun 10% av alle billedkunstnere som søker om statlig arbeidsstipend hvert år (2012), får innvilget sin søknad. Det er snakk om en marginal gruppe, som står for en kunstproduksjon på et meget høyt nivå. UKS stiller seg derfor meget kritisk til utvalgets forslag om å innsnevre fordelingen av statlige kunstnerstipend til å gjelde færre og større stipender. Å gjøre det allerede trange nåløyet, enda trangere, er ikke riktig strategi for å heve kunstnerens levekår. I tillegg vil dette forslaget være kontraproduktivt om man ønsker en mangfoldig kunstproduksjon i Norge.

Et kunstnerskap er ikke ferdigutviklet og modnet ved endt utdanning ved en kunsthøyskole, men utvikles konstant, ofte over en livslang yrkesaktiv karriere som profesjonell kunster. Arbeidsstipendordningen, sånn den er i dag, fungerer meget effektivt som en faglig spisset grunninntekt som frigjør tid og rom for kunstnerisk fordypelse, hvor nybrottsarbeid og kunstnerisk kvalitet kan utvikles. Å gi tilskudd til kunstnere handler om å legge til rette for at Norges befolkning kan ha glede av å oppleve en bredde av særegne og utfordrende kunstuttrykk som man sjeldent opplever andre steder i samfunnet; en type kunst med en verdi som ikke nødvendigvis måles i sin levedyktighet i et kunstmarked, men som har sin verdi i at den skaper, reflekterer, utfordrer og påvirker vår kultur og vårt samfunn.

UKS stiller seg bak utvalgets ønske om at flere kunstnere i større grad skal kunne livberge seg gjennom eget kunstnerisk arbeid. For utenom den jobben de kommersielle galleriene gjør, forutsetter dette at institusjonene som stiller ut kunst deltar aktivt som produsent og betalende oppdragsgivere, og at staten, igjennom museene, orienterer seg bedre og deltar mer aktivt i innkjøp av samtidskunst.

Ved å videreføre og styrke arbeidsstipendordningene slik de er i dag, og i tillegg tydeliggjøre institusjonenes ansvar som kunstnernes arbeidsgivere, vil det resultere i økt kvalitet, mangfold og bedre levekår for kunstnere.

Forslag til konkrete tiltak

1. Assistent stipend

UKS foreslår å etablere et assistentstipend for unge, nyutdannede billedkunstnere med bachelor- eller mastergrad fra en kunsthøyskole. Assistentstipendet vil bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, styrke kunstnerens økonomi, samt profesjonalisere og øke produksjonsmulighetene for begge parter.

Assistentstipendet tar sikte på å føre sammen en nyutdannet kunstner med en mer etablert kunstner. Den nyutdannede kunstneren vil jobbe som assistent og få erfaring i alle delene av et kunstnerskap; fra research og produksjon av kunstverk og prosjekter, til regnskap og kontakt med visningssteder. For assistenten vil stipendet fungere som en profesjonaliserende overgang mellom studier og yrkesliv. For den mer etablerte kunstneren vil stipendet øke kunstnerens kapasitet og effektivisere det kunstneriske virket. Særsilt for kunstneryrket er at man i den første tiden som mer etablert

kunstner får betraktelig økt arbeidsmengde uten å få bedret økonomi. I denne perioden har man som kunstner stort behov for assistanse, men man har sjeldent råd til det. For at begge parter skal få optimalt utbytte av ordningen, foreslår UKS at den nyutdannede og den mer etablerte kunstneren i samarbeid søker om stipendet på bakgrunn av sammenfallende kunstnerisk interesse.

UKS foreslår en prøveordning på tre år, fra og med 2014. Prøveordningen bør omfatte totalt 30 ettårige stipender fordelt over 3 år. Hvert stipend bør ligge på lønnstrinn 36 jf Det kgl. fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement; kr 339.600,-. Hvert stipend tilsvarer en 50% stilling i arbeidsmengde. Hvert assistentstipend blir med dette på brutto kr 169.800,-. Over prøveperioden tilsvarer 30 assistentstipender kr 5.094.000,-.

Vedlagt følger UKS' forslag til Assistent stipend.

2. Generelle tiltak

Utvalget kommer med gode merknader og vurderinger når de anbefaler å styrke utstillingshonorarer, innkjøpsordningen, arrangørstøtte og den UKS initierte støtten til kunstnerdrevne visningssteder. Dette er avgjørende punkter hvor det er viktig at man tar tydelige grep for å sørge for at kunstneren får betalt for det arbeidet de leverer til visningssteder, kunstinstitusjoner og museer. UKS mener dette kan gjøres ved å øke produksjons- og honorarbudsjetten til de statlig og kommunalt finansierte institusjonene og i tillegg gi klare retningslinjer som sikrer at pengene ender hos det innholds skapende leddet - kunstneren.

3. Pensjonsordning for billedkunstnere

UKS mener man ikke bør overse konsekvensen av et langt yrkesaktiv liv som profesjonell kunstner, med lav lønn og få muligheter til å opparbeide pensjonspoeng. En del av bildet, når man ser på kunstnerens levekår, må derfor være å se på levekårene til en av de mer utsatte gruppene - eldre kunstnere som går ut i pensjon. UKS foreslår en modell som er koblet opp mot den statlige arbeidsstipendordningen, hvor hvert år med stipend gir en godskriving av en lønn på 5,5 G (kr 468.848,- per mai 2013) som grunnlag for opparbeidelse av pensjonspoeng. 5,5G tilsvarer gjennomsnittslønnen for en statlig ansatt i 2011, SSB. Ordningen kvalitetssikres ved å være direkte koblet opp mot den faglige vurderingen som foretas av stipendkomiteen.

Unge Kunstneres Samfund ber om at våre kommentarer og forslag blir tatt i betraktning ved utforming av en fremtidig Kunst- og kunstnerpolitikk.

Med vennlig hilsen

Unge Kunstneres Samfund

Ruben Steinum
Fungerende Styreleder

Øyvind Aspen
Styremedlem